

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.5

JEL Classification: F15

*Яковенко О.В.,
канд. екон. наук, доц., пров. наук. співроб. відділу
удосконалення протидії митним правопорушенням,
Науково-дослідний інститут фіскальної політики
Університету державної фіскальної служби України*

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ ВІДПОВІДНО ДО УГОДИ ПРО ВІЛЬНУ ТОРГІВЛЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КАНАДОЮ

Постановка проблеми. Угоди про вільну торгівлю мають суттєвий стимулюючий вплив на рівень торгівельної активності між країнами. Поряд із іншими нормативними документами на них покладено завдання правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а саме окремих аспектів здійснення зовнішньоекономічних операцій. При цьому варто зауважити передбачену вітчизняним законодавством можливість закладення у кожну із таких угод індивідуальних двосторонніх домовленостей, що суттєво впливають на параметри зовнішньої торгівлі між сторонами. До таких умов належить надання тарифних преференцій на основі визначення країни походження товару за окресленими у окремих угодах критеріями.

Останньою двосторонньою домовленістю про вільну торгівлю за участі України є Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою (далі – Угода з Канадою), що була підписана 11 липня 2016 року та набула чинності із 01 серпня 2017 року [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переважна частина наукових публікацій із заданого напрямку присвячена загальним питанням функціонування вільних економічних зон, перевагам та недолікам від їх утворення [2]. Проте, є невелика кількість досліджень, об'єктом яких є українсько-канадські економічні відносини, наприклад, Білецької І. І. та Яценко О. М. [3]. Останні тенденції у взаєминах між цими державами враховуються у дисертаційній роботі Сідорова М. В. [4]. Однак проблема визначення походження товарів у контексті двосторонніх домовленостей у наукових дослідженнях не розглядається.

Постановка завдання. З огляду на вищезазначене, метою статті є аналіз частин Угоди з Канадою, що пов'язані із визначенням країни походження товарів у контексті отримання тарифних преференцій задля виявлення особливостей у правилах визначення країни походження товарів, що мають бути враховані контролюючими органами та менеджментом підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до пункту 7 статті 36 Митного кодексу України, товари, що мають преференційне походження, визначаються на основі законів України та міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України [5], тобто законодавством передбачено регулювання визначення походження товарів двосторонніми угодами про вільну торгівлю. З огляду на це, при здійсненні торгівельної діяльності із Канадою важливого значення набуває глава 3 Угоди «Правила та процедури визначення походження» (далі – Глава 3 Угоди з Канадою).

Підписання дво- та багатосторонніх угод про вільну торгівлю є результатом тривалих переговорів між сторонами, що неодмінно супроводжується різноманітними торгівельними поступками та компромісами. Як наслідок, кожна із них відображає «унікальні» домовленості (тобто виключно для сторін угоди), у тому числі і ті, що стосуються правил, критеріїв та процедури визначення походження товарів. Не зважаючи на зазначений вище індивідуальний характер домовленостей, у міжнародному співтоваристві розробляються документи, які спрямовані на уніфікацію торгівельного та митного законодавства. До основних документів, що покликані сприяти виконанню цього завдання, належить Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 (Київська конвенція) [6], яка має за мету усунути розбіжності у митних правилах і процедурах, що можуть перешкоджати розвиткові міжнародної торгівлі та інших видів міжнародного обміну [6].

Міжнародна конвенція містить:

- стандартні правила – положення, застосування яких визнається необхідним для досягнення гармонізації і спрощення митних правил і процедур;
- стандартні правила з перехідним терміном – стандартні правила Загального додатку, для застосування яких допускається більш тривалий термін;
- рекомендовані правила – положення Спеціального додатку, визнані такими, що сприяють досягненню мети гармонізації і спрощення митних правил і процедур, можливе більш широке застосування яких вважається бажаним.

Складовою Кіотської конвенції є Спеціальний додаток К, що містить: правила визначення походження товарів (розділ 1); документи, які підтверджують походження товарів (розділ 2); перевірку документів, які засвідчують походження товарів (розділ 3). Зазначений міжнародний документ варто розглядати як базовий при аналізі Угоди з Канадою, на тій підставі, що Україна приєдналась до Кіотської конвенції у 2011 році. Крім того, його варто співставляти із іншими аналогічними двосторонніми угодами, адже вони відображають існуючі напрацювання у сфері регулювання зовнішньоторговельних відносин.

Глава 3 Угоди з Канадою ґрунтується на визначеннях, наведених у статті 3.1. Розглянемо окремі аспекти цієї статті, що впливають на трактування положень угоди в цілому. Привертає увагу те, що серед термінів, які у ній наведені, окремо виділено поняття «аквакультура». Це пояснюється важливістю рибного промислу та суміжних до нього сфер для експорту Канади, а, отже, й обумовило додаткове уточнення окремих позицій в двосторонній угоді.

Правила визначення країни походження товарів ґрунтуються на використанні таких термінів, як «матеріал», «товар», «продукт». В раніше укладених двосторонніх угодах про вільну торгівлю за участі України, зокрема в Угоді про вільну торгівлю з Македонією, пропонується використовувати усі ці три терміни у значеннях, наведених на рис. 1.

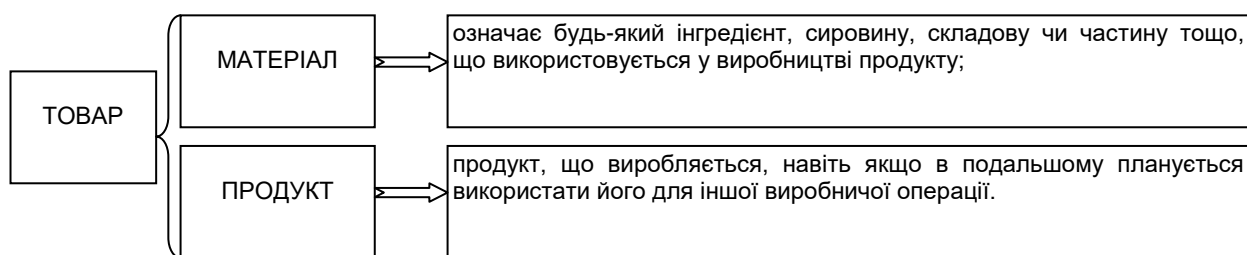

Рис. 1. Взаємозв'язок окремих термінів, що використовуються в Угоді про вільну торгівлю з Македонією

Джерело: сформовано автором на основі [7]

В Угоді з Канадою на заміну некоректному, на нашу думку, визначенню терміну «продукт», як «продукт, що виробляється» запропоновано використовувати лише термін «товар», під яким розуміють «результат виробництва, навіть якщо він призначений для використання в якості матеріалу при виробництві іншого товару». Це пояснення усуває неточності, допущені у попередніх угодах, та дозволяє уникнути непорозуміння у використанні термінів «продукт» та «товар» через необхідність та складність їх розмежування. Крім того, у статті 3.1 чітко сформульовано зміст терміну «визначення походження», під яким розуміється визначення того чи відповідає товар вимогам для визнання його «товаром, що походить з відповідної Сторони» відповідно до Глави 3 Угоди з Канадою. Особливістю такого підходу є наголос на відповідності товару вимогам певного документу.

Містить неточності формулювання статті 3.1 Угоди з Канадою «вартість транзакції або ціна франко-завод товару». Так, у пункті (а) вжито термін «загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку», що зумовлює виникнення питання про умовність (нечіткість) критерію «загальноприйнятості», адже мова йде про угоду між двома різними країнами і, відповідно, потребують уточнення, які обов'язкові принципи мають на увазі. У пункті (б) присутній термін «суми основних витрат», що доводить необхідність чіткої ідентифікації витрат, які належать до складу основних витрат суб'єктів господарювання. Термін «основні витрати» більш характерний для управлінського обліку і під ним розуміють сукупність прямих витрат на виробництво продукції. Натомість у вітчизняному бухгалтерському обліку чинним є термін «прямі витрати», під яким розуміють витрати, що можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом [8]. Найбільш оптимальним варіантом було б встановити чітке посилання на документи, що розкривають вжиті терміни для уникнення двозначності їх трактувань.

Серед визначень цієї статті виникають питання щодо терміну «ідентичні товари, що походять з відповідної Сторони», під якими пропонують розуміти «товари, що є однаковими в усіх відношеннях, у тому числі за фізичними характеристиками, якістю та репутацією, незалежно від незначних відмінностей у вигляді, що не стосуються визначення походження цих товарів відповідно до цієї

Глави». Однак, важко зрозуміти та кількісно виміряти таку властивість, як репутація. І якщо є певні показники градації якості – наприклад сорт, вид, то репутація такої градації не має, а це свідчить про неминучу суб'єктивність будь-якого співставлення товарів за критерієм репутації.

В Угоді з Канадою зазначено, що товар походить зі сторони, «в якій відбулась остання виробнича операція, якщо товар був повністю вироблений» або ж відокремлено варіант «виключно з матеріалів, що походять з відповідної сторони», у тому числі з матеріалів, підданих достатній переробці за умовами статті 3.5.2. Крім того, до товарів із відповідним походженням належать ті, що піддані «достатній обробці/переробці», що як і в Угоді про вільну торгівлю України із Македонією дещо відрізняється від рекомендованого правила 3 Кіотської конвенції [6]. Мова йде про нюанси трактування термінів «суттєвий» і «достатній». Так, на нашу думку, «достатній» має більш суб'єктивне значення, і означає відповідність певному встановленому рівню, що залежить від сторони, що його встановлює та необов'язково є суттєвим, а може бути нижчим або вищим від нього. Водночас термін «суттєвий» не має такого кількісного підтексту як «достатній». З огляду на це, в Угоді не випадково вжито термін «достатній», адже він певним чином відображає досягнуті домовленості між сторонами і їх неповторність.

Важливим елементом дво- та багатосторонніх угод є домовленості про кумуляцію походження товарів між учасниками. Це дає стимул для розвитку кооперування між підприємствами сторін. Однак, для контролюючих органів ускладнює процес контролю, у зв'язку з необхідністю ретельного відслідковування походження матеріалів, щодо яких може застосовуватись правило кумуляції походження відповідно до умов конкретного документу.

Частина 2 статті 3.3 Угоди з Канадою передбачає двосторонню кумуляцію походження, що є типовим для усіх укладених раніше угод за участі України. Проте у статті 3.3.3. вказано можливість застосування діагональної кумуляції походження. Так, при наявності угоди про вільну торгівлю у обох Сторін із іншими країнами, що не є Сторонами, допускається врахування товарів, що походять із цих країн при визначенні країни походження товару у рамках Угоди з Канадою. Щоправда, на даний момент зазначена стаття не діє, і може бути приведена в дію за взаємної згоди Сторін. Така можливість особливо важлива із позиції співпраці українських та канадських підприємств із європейськими партнерами, адже є передумовою кращого взаємного проникнення на ринки.

В Угоді з Канадою міститься ряд уточнень та доповнень щодо критеріїв віднесення товарів до повністю вироблених в країні у порівнянні із наведеними у Кіотській конвенції [1; 6] (табл. 1).

Таблиця 1

Критерії віднесення товарів до повністю вироблених в країні

Кіотська конвенція	Угода з Канадою
1	2
(а) корисні копалини, добуті з надр цієї країни, в її територіальних водах або на її морському дні;	(а) корисні копалини та інші неживі природні ресурси, видобуті або одержані на території Сторони;
(b) продукція рослинного походження, вироблена чи зібрана в цій країні;	(b) овочі , рослини та товари рослинного походження, вирощені або зібрані на території Сторони;
(с) тварини, що з'явилися на світ та вирощені у цій країні;	(с) живі тварини, народжені та вирощені на території Сторони;
(d) продукція тваринного походження, отримана у цій країні;	(d) (I) продукція, одержана від живих тварин на території Сторони; (d) (II) продукція із забитих тварин , народжених і вирощених на території Сторони;
(е) продукція мисливського або рибальського промислу в цій країні;	(е) (I) продукція мисливського промислу, ловлі або рибальського промислу, здійснюваного на території Сторони; (е) (II) продукція аквакультури , вирощена на території Сторони;
(f) продукція морського рибальського промислу та інша продукція морського походження, отримана в результаті промислу судном цієї країни;	(f) риба, молюски та інші морські організми, видобуті з моря, морського дна, океанського дна чи ґрунту за межами територіальних вод Сторін судном, що зареєстроване, приписане або включене в реєстр Сторони і має право ходити під її прапором;
(g) продукція, отримана на борту рибопереробного судна цієї країни виключно з видів продукції, яка підпадає під наведений вище пункт "f";	(g) продукція, виготовлена на борту плавзаводів Сторін виключно з продукції, зазначеної в пункті (f), за умови, що такі плавзаводи зареєстровані, приписані або включені в реєстр Сторони і мають право ходити під її прапором;
(h) продукція, отримана з морського дна або надр за межами територіальних вод цієї країни, за умови, що зазначена країна має виключні права на освоєння такого морського дна або надр;	(h) корисні копалини та інші неживі природні ресурси , добуті або видобуті з морського дна, надр або океанського дна Території, за визначенням статті 1 (1) UNCLOS, Стороною чи особою Сторони, за умови, що Сторона або особа Сторони має права на розробку цього морського дна, надр або океанського дна;

продовження табл. 1

1	2
(ij) брухт і відходи виробництва та переробки, а також використані вироби, які зібрані в цій країні та придатні лише для переробки на сировину;	(i) сировина, видобута з товарів, що були у вжитку , зібраних на території Сторони, за умови, що ці товари придатні виключно для такої переробки;
(k) товари, виготовлені в цій країні виключно з продукції, зазначеної в наведених вище пунктах (a)-(ij).	(j) компоненти , видобуті з товарів, що були у вжитку, зібраних на території Сторони, за умови, що ці товари придатні тільки для такого використання, якщо компонент: (I) входить до складу іншого товару; (II) піддавався подальшій обробці, що призвела до появи товару з експлуатаційними показниками або строками експлуатації, еквівалентними або подібними до таких нового товару такого ж типу; (k) товари на будь-якій стадії виробництва , що виготовляється на території Сторони виключно з товарів, зазначених у пунктах (a)-(j).

Джерело: сформовано автором на основі [1; 6]

Так, зокрема внесено зміни до пункту b), де окремо винесено овочі та рослини (при цьому щоправда не зрозуміло, для чого окремим пунктом наведено вужчу за змістом категорію).

Продукція тваринного походження в Угоді з Канадою деталізована на продукцію від живих та забитих тварин, що народжені та вирощені на території Сторони. Уточнено і пункт e), у якому окремо зазначено ловлю та продукцію аквакультури.

Додатково зазначено групу товарів, а саме риби, молюски та інші морські організми, видобуті із океанського дна чи ґрунту. Важливо наголосити, що у пункті h) мова йде лише про неживі ресурси, тому зрозуміла логіка такого уточнення.

Крім того, доцільно звернути увагу на додаткові вимоги до суден, на яких виробляється продукція, що може бути трактована як повністю виготовлена у одній із Сторін. А саме, судно повинно бути зареєстроване, приписане чи включене в реєстр (при цьому незрозуміло чим відрізняється, зареєстроване і включене у реєстр) та яке має право ходити під прапором Сторони, тобто якщо із попередніх умов має бути одна із трьох, то остання обов'язкова. Ця вимога присутня у пунктах f) та g).

Окремо необхідно відмітити детальність умов визначення походження для товарів, бувших у вжитку. Адже, на відмінну від Кіотської конвенції, в якій вжито термін «використані вироби», в Угоді з Канадою уточнено, що мова йде про сировину, яка видобута з товарів, що були у вжитку і зібрані на території Сторони, за умови, що вони придатні тільки для такої переробки. Окремо у зазначеній Угоді з Канадою виділено компоненти, видобуті з товарів, що були у вжитку, і зібрані на території Сторони та придатні тільки для такого використання. Такий компонент:

- має входити до складу іншого товару;
- він уже піддавався подальшій обробці і в результаті отримано товари з експлуатаційними показниками або строками експлуатації еквівалентними новому товару або подібного до нього.

Зазначені вимоги свідчать про те, що передбачено обов'язкову обробку використаних товарів, як мінімум виокремлення вторинної сировини, або ж ще більш поглиблену обробку – виділення сировини (компоненту), який перероблятиметься далі або ж вже був додатково перероблений на території Сторони.

Останній із підпунктів (пункт k), наведених у табл. 1, теж містить істотне уточнення, адже зауважено можливість неповної обробки або ж часткового оброблення (виготовлення) товару із товарів, що вказані у попередніх пунктах.

Товари, не повністю одержані, вважаються такими, що піддавались достатній переробці, якщо задовольняються умови, зазначені у Додатку 3-А Угоди з Канадою.

Важливо зауважити, що відповідно до статті 3.5.2, якщо матеріал іншого походження піддається достатній переробці, одержаний з нього товар вважається таким, що походить з відповідної Сторони. Матеріали іншого походження у складі такого товару не враховуються, за умови, що надалі такий товар використовується у виробництві іншого товару.

В Угоді з Канадою передбачено можливість використання матеріалів іншого походження у такому ж розмірі, що й в Угоді про вільну торгівлю з Македонією, а саме менше 10% від вартості трансакції або ціни франко-заводу. При цьому обов'язково не повинні перевищуватись граничні значення, зазначені у Додатку 3-А Угоди з Канадою.

У статті 3.6.2 зазначено, що навіть при умові недотримання вимог, зазначених у Додатку 3-А групи 50-60 Гармонізованої системи опису та кодування товарів [9], товар матиме походження зі Сторін, якщо маса матеріалів іншого походження < 10% сукупної маси товару.

Таке правило відсутнє у інших угодах про вільну торгівлю за участі України і є особливою домовленістю між Сторонами. Крім того, в Угоді з Канадою введено додаткову умову для Групи 63 Гармонізованої системи опису та кодування товарів (інші готові текстильні вироби: набори, одяг і

текстильні вироби бувші у вжитку, ганчір'я) [1]. Так, товар походить зі Сторони, якщо складова, що визначає його тарифну класифікацію (ключова складова), виготовлена із використанням матеріалів іншого походження без дотримання вимог Додатку 3-А, тобто якщо сукупна маса матеріалів іншого походження < 10% сукупної маси ключової складової.

Окремих трактувань щодо групи 63 Гармонізованої системи опису та кодування товарів нема у жодній із укладених на даний момент угод про вільну торгівлю за участі України, тобто це одна із особливостей саме цього документу.

Як і рекомендовано у Кіотській конвенції, в Угоді з Канадою, якщо упаковка включається до складу товару для цілей класифікації, то вона враховується при визначенні того чи всі матеріали іншого походження, які використовуються у виробництві товару, відповідають вимогам, встановленим у Додатку 3-А.

Відповідно до статті 3.12, до нейтральних елементів, які необов'язково повинні бути враховані при визначенні походження товарів в Угоді з Канадою, віднесені:

- (a) електрична енергія та паливо;
- (b) промислове устаткування та обладнання;
- (c) машини та інструменти;
- (d) матеріали, що не входять та не повинні входити до складу кінцевого товару.

Варто зауважити, такий перелік присутній і у інших угодах про вільну торгівлю за участі України, однак у порівнянні із Кіотською конвенцією він розширений. Адже стандартне правило 11 містить перелік із енергії, машин та приладдя, використовуваних для виробництва або переробки товарів. Тобто додатково виділено паливо, що використовується при виробництві товару та допоміжні матеріали. Такі зміни особливо відчутні для окремих галузей, що є енергомісткими та у яких велику частину вартості становлять витрати на допоміжні матеріали.

В Угоді з Канадою комплектуючі, запасні частини та інструменти, які поставляються разом з товаром у комплекті, враховуються при обчисленні матеріалів іншого походження, якщо згідно з Додатком 3-А встановлено максимальну частку вартості матеріалів іншого походження для цієї групи товарів відповідно Гармонізованої системи опису та кодування товарів. У той же час вони не враховуються, якщо перевіряється чи всі матеріали іншого походження підпадають під відповідну зміну тарифної класифікації чи інших вимог, викладених у Додатку 3-А.

В свою чергу, рекомендоване правило 7 Кіотської конвенції передбачає, що «приналежності, запасні частини та приладдя, використовувані в машинах, пристроях, агрегатах або транспортних засобах, повинні вважатися такими, що мають те саме походження за їх спільного ввезення та продажу і їхньої відповідності з погляду комплектації». Тобто в Угоді з Канадою диференційовано визначення походження комплектуючих та запасних частин залежно від критерію достатньої переробки, що встановлений для певного товару відповідно до Додатку 3-А.

При формуванні наборів в Угоді із Канадою, допустима вартість товарів іншого походження, що входять до цього набору, має бути < 25% ціни набору на умовах франко-завод.

У інших угодах про вільну торгівлю за участі України максимальна питома вага матеріалів іншого походження дорівнює 15%, тобто знову можна констатувати винятковість двосторонніх домовленостей між українською та канадською сторонами.

Преференційний режим для товарів застосовується у випадку прямого транспортування. Допускається непряме транспортування товарів, які складають єдину партію, з використанням у разі потреби транзитних чи тимчасових складів на інших територіях за умови, що вони залишаються під контролем митних органів в країні транзиту чи зберігаються на складі і не піддаються іншим операціям, крім розвантаження та перевантаження чи будь-яких інших операцій, що мають на меті зберегти їх належний стан. Такі ж вимоги прописані в Угоді з Канадою щодо транзиту через країну, яка не є Стороною.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, у даній статті здійснено аналіз Угоди з Канадою щодо правил визначення країни походження товарів. Відокремлено особливості двосторонніх українсько-канадських домовленостей на основі порівняння відповідних положень документу із рекомендаціями Кіотської конвенції та інших двосторонніх угод про вільну торгівлю за участі України. Охарактеризовано відмінності у термінології, в критеріях віднесення товарів до повністю вироблених або ж достатньо перероблених у одній із Сторін. Розглянуто визначення походження у особливих випадках.

Отримані результати є цінними для контролюючих органів, адже виявляють неточності, які допущені у зазначеному документі, та при усуненні яких зменшаться можливості ухилення від сплати податків, що ґрунтуються на тарифних преференціях за умовами двосторонніх договорів. З точки зору підприємств, зазначене дослідження детально розкриває основні вимоги, які мають бути дотримані для отримання ними тарифних пільг, що базуються на визначенні країни походження товарів.

Бібліографічний список

1. Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою: міжнародний документ від 11 липня 2016 року / База даних «Законодавство України». ВР України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/124_052-16 (дата звернення: 16.07.2018).
2. Комар Н. Зони вільної торгівлі: еволюція і ефекти для країн-учасниць. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2015. № 1. С. 68-79. URL: <http://visnykj.tneu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/623> (дата звернення: 13.07.2018).
3. Яценко О.М., Білецька І.І. Торговельно-економічне співробітництво України та Канади в умовах сучасних інтеграційних процесів. *Глобальні та національні проблеми економіки*: електрон. наук. фахове вид. 2015. Вип. 8. С. 107-112. URL: <http://global-national.in.ua/issue-8-2015/16-vipusk-8-listopad-2015-r/1399-yatsenko-o-m-biletska-i-i-torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnitstvo-ukrajini-ta-kanadi-v-umovakh-suchasnikh-integratsijnikh-protsesiv> (дата звернення: 06.07.2018).
4. Сідоров М.В. Українсько-канадські торговельно-економічні відносини як геоекономічний вектор зовнішньоекономічної стратегії України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02. Харків, 2017. 25 с.
5. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI / База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 16.07.2018).
6. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Киотська конвенція) від 18.05.1973 / База даних «Законодавство України». ВР України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_643 (дата звернення: 18.07.2018).
7. Угода про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною: міжнародний документ від 18.01.2001 / База даних «Законодавство України». ВР України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/807_200/ (дата звернення: 14.07.2018).
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318 / База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 16.07.2018).
9. Гармонізована система опису та кодування товарів / ПроАгро. URL: <http://www.proagro.com.ua/reference/hs/> (дата звернення: 12.07.2018).

References

1. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy". VR Ukrainy (1016), *Uhoda pro vilnu torhivliu mizh Ukrainoiu ta Kanadoiu* [Free Trade Agreement between Ukraine and Canada]: International document dated 11.07.2016, available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/124_052-16 (access date July 16, 2018).
2. Komar, N. (2015), "Free trade zones: evolution and effects for participating countries", *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnogo ekonomichnogo universytetu*, no. 1, pp. 68-79, available at: <http://visnykj.tneu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/623> (access date July 13, 2018).
3. Yatsenko, O.M. and Biletska, I.I. (2015), "Trade and Economic Cooperation of Ukraine and Canada in the Context of Modern Integration Processes", *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky: elektronne naukovе fakhove vydannia*, no. 8, pp. 107-112, available at: <http://global-national.in.ua/issue-8-2015/16-vipusk-8-listopad-2015-r/1399-yatsenko-o-m-biletska-i-i-torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnitstvo-ukrajini-ta-kanadi-v-umovakh-suchasnikh-integratsijnikh-protsesiv> (access date July 06, 2018).
4. Sidorov, M.V. (2017), "Ukrainian-Canadian trade and economic relations as a geoeconomic vector of the foreign economic strategy of Ukraine", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.02, Kharkiv, Ukraine, 25 p.
5. Verkhovna Rada Ukrainy (2012), *Mytnyi kodeks Ukrainy* [Customs Code of Ukraine], Zakon Ukrainy dated 13.03.2012 no. 4495-VI, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (access date July 16, 2018).
6. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy". VR Ukrainy (1999), *Mizhnarodna konventsiia pro sproshchennia i harmonizatsiiu mytnykh protsedur (Kiotska konventsiia)* [International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention)], Konventsiia dated 18.05.1973, available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_643 (access date July 18, 2018).
7. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy". VR Ukrainy (2001), *Uhoda pro vilnu torhivliu mizh Respublikoiu Makedoniia ta Ukrainoiu* [Free Trade Agreement between the Republic of Macedonia and Ukraine]: International Act dated 18.01.2001, available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/807_200/ (access date July 14, 2018).
8. Ministerstvo Finansiv Ukrainy (1991), *Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 "Vytraty"* [Regulation (standard) of accounting 16 "Expenses"]: Nakaz dated 31.12.1999, no. 318, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (access date July 16, 2018).
9. ProAhro (2017), *Harmonizovana systema opysu ta koduvannia tovariv* [Harmonized Commodity Description and Coding System], available at: <http://www.proagro.com.ua/reference/hs/> (access date July 12, 2018).

Яковенко О.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ ВІДПОВІДНО ДО УГОДИ ПРО ВІЛЬНУ ТОРГІВЛЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КАНАДОЮ

Мета. Аналіз частин Угоди з Канадою, що пов'язані із визначенням країни походження товарів у контексті отримання тарифних преференцій, задля виявлення особливостей у правилах визначення країни походження товарів, що мають бути враховані контролюючими органами та менеджментом підприємств.

Методика дослідження. Для досягнення мети в процесі дослідження застосовано такі методи: спостереження (для розгляду частин Угоди з Канадою, що стосуються визначення країни походження товарів), теоретичного узагальнення і порівняння (для співставлення основних положень Угоди з Канадою із базовими документами), аналізу і синтезу (для визначення можливих передумов та наслідків застосування окремих положень угоди).

Результати. Виокремлено особливості двосторонніх українсько-канадських домовленостей на основі порівняння відповідних положень документу із рекомендаціями Кіотської конвенції та інших дво- та багатосторонніх угод про вільну торгівлю за участі України. Охарактеризовано відмінності у термінології, вказано неточності або суперечності у використовуваних формулюваннях. Проаналізовано запропоновані зміни та уточнення в критеріях віднесення товарів до повністю вироблених або ж достатньо перероблених у одній із Сторін. Розглянуто визначення країни походження товару у особливих випадках.

Наукова новизна. Вперше здійснено аналіз Угоди про вільну торгівлю з Канадою у контексті визначення країни походження товарів, що дало змогу встановити особливості цього документу у порівнянні із загальноприйнятими міжнародними документами та аналогічними договорами за участі України.

Практична значущість. Отримані результати дослідження можуть бути використанні для удосконалення нормативних актів, що регулюють надання тарифних преференцій на основі дво- та багатосторонніх договорів. А також можуть слугувати дорожньою картою для підприємств, які планують здійснювати зовнішньоекономічні операції із канадськими партнерами.

Ключові слова: угода про вільну торгівлю, країна походження, тарифні преференції, повністю вироблені товари, критерій достатньої переробки.

Yakovenko O.V. FEATURES FOR DETERMINING THE ORIGIN OF GOODS IN ACCORDANCE WITH THE FREE TRADE AGREEMENT BETWEEN UKRAINE AND CANADA

Purpose. The aim of the article is the analysis of parts of the Agreement with Canada related to the definition of the country of origin of goods in the context of receiving tariff preferences in order to identify features in the rules for determining the country of origin of goods to be taken into account by the controlling bodies and management of enterprises.

Methodology of research. The following methods have been used to achieve the goal in the research process: observation (for the consideration of parts of the Agreement with Canada regarding the definition of the country of origin of goods), theoretical synthesis and comparison (for comparison of the basic provisions of the Agreement with Canada with the basic documents), analysis and synthesis (for definition possible prerequisites and implications of the application of certain provisions of the agreement).

Findings. The features of bilateral Ukrainian-Canadian agreements are outlined on the basis of comparison of the relevant provisions of the document with the recommendations of the Kyoto Convention and other bilateral and multilateral free trade agreements with the participation of Ukraine. The differences in terminology are described; inaccuracies or contradictions in the used language are indicated. The proposed changes and clarifications in the criteria for attributing goods to fully developed or sufficiently processed in one of the Parties have been analyzed. The definition of the country of origin of goods in special cases is considered.

Originality. The analysis of the Free Trade Agreement with Canada in the context of determining the country of origin of goods is made for the first time, which made it possible to identify the features of this document in comparison with generally accepted international instruments and similar agreements with the participation of Ukraine.

Practical value. The obtained results of the study can be used to improve the regulations governing the provision of tariff preferences on the basis of bilateral and multilateral treaties. These results can also serve as a roadmap for enterprises that plan to carry out foreign economic operations with Canadian partners.

Key words: free trade agreement, country of origin, tariff preferences, fully developed goods, criterion of sufficient processing.

Яковенко О.В. ОСОБЕННОСТИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПРОИСХОЖДЕНИЯ ТОВАРОВ В СООТВЕТСТВИИ С СОГЛАШЕНИЕМ О СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛЕ МЕЖДУ УКРАИНОЙ И КАНАДОЙ

Цель. Анализ частей Соглашения о свободной торговле с Канадой, что связаны с определением страны происхождения товаров в контексте получения тарифных преференций, и выявление особенностей в правилах определения страны происхождения товаров, которые должны быть учтены контролирующими органами и менеджментом предприятий.

Методика исследования. Для достижения цели в процессе исследования применены следующие методы: наблюдения (для рассмотрения частей Соглашения о свободной торговле с Канадой, касающиеся определения страны происхождения товаров), теоретического обобщения и сравнения (для сопоставления основных положений Соглашения с Канадой с базовыми документами), анализа и синтеза (для определения возможных предпосылок и последствий применения отдельных положений соглашения).

Результаты. Выделены особенности двусторонних украинско-канадских договоренностей на основе сравнения соответствующих положений документа с рекомендациями Киотской конвенции и других дву- и многосторонних соглашений о свободной торговле с участием Украины. Указаны различия в терминологии, неточности или противоречия в используемых формулировках. Проанализированы изменения и уточнения в условиях отнесения товаров к полностью произведенным или достаточно переработанным в одной из Сторон. Рассмотрены определения страны происхождения товара в особых случаях.

Научная новизна. Впервые осуществлен анализ Соглашения о свободной торговле с Канадой в контексте определения страны происхождения товаров, что позволило установить особенности этого документа по сравнению с общепринятыми международными документами и аналогичным договором с участием Украины.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования могут быть использованы для совершенствования нормативных актов, регулирующих предоставление тарифных преференций на основе двух- и многосторонних договоров. А также могут служить дорожной картой для предприятий, которые планируют осуществлять внешнеэкономические операции с канадскими партнерами.

Ключевые слова: соглашение о свободной торговле, страна происхождения, тарифные преференции, полностью произведенные товары, критерий достаточной переработки.